

SMHI: myndigheten bakom morgonens väderkoll

Berättelse

Vädret – ett ständigt samtalsämne

I Sverige är vädret något som många pratar om varje dag. Det märks redan på morgonen, när människor tar fram mobilen för att se hur dagen blir: Ska det regna? Blir det kallt? Behöver barnen mössa? På bussen, i fikarummet och i affären hör man ofta korta kommentarer om vädret. Men bakom själva prognosen, som så många tittar på, står oftast en och samma myndighet: SMHI.

Vad SMHI är

SMHI står för Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut. Det är en statlig förvaltningsmyndighet, alltså en del av staten och inget privat företag. Myndigheten hör till Klimat- och näringslivsdepartementet. Uppdraget handlar om tre saker: väder, vatten och klimat. SMHI gör väderprognoser och ger information till allmänheten, till medier som radio och tv, och till olika organisationer i samhället. Huvudkontoret ligger i Norrköping sedan 1975, och det finns dessutom lokalkontor i bland annat Göteborg och Uppsala.

En lång historia

Att Sverige har en egen myndighet för vädret är ingen ny idé. Föregångaren, Statens meteorologiska centralanstalt, grundades redan på 1870-talet. (Exakt årtal anges olika i olika källor, så det är säkrast att säga just "på 1870-talet".) Namnet SMHI har använts sedan den 1 juli 1945. Och redan den 15 juli 1880 utfärdades den allra första dagliga väderprognosen i Sverige. På den tiden fanns förstås inga mobiler eller appar, men grundidén var densamma som idag: att i förväg försöka berätta hur vädret ska bli, så att människor kan förbereda sig.

Hur prognosen når oss

Idag är det mycket lätt att få tag på vädret. SMHI har en app och en webbplats som är gratis och utan reklam, och där kan man se prognoser upp till ungefär tio dagar framåt. Många i Sverige följer vädret dagligen, antingen i mobilen, på radio eller på tv. Det är värt att notera att även andra vädertjänster finns, men SMHI är den statliga myndigheten, och det är många som väljer just den. Eftersom appen är gratis och utan reklam är den enkel att använda för alla.

Gult, orange och rött

Ibland blir vädret så kraftigt att det kan påverka vardagen och skapa fara. Då ger SMHI en varning. Sedan den 26 oktober 2021 använder myndigheten så kallade konsekvensbaserade vädervarningar i tre nivåer. Det betyder att varningen beskriver hur stora konsekvenserna kan bli för samhället, inte bara hur mycket det regnar eller blåser. En **gul** varning betyder att vädret kan ge konsekvenser för samhället. En **orange** varning betyder allvarliga konsekvenser. En **röd** varning är den högsta nivån och betyder mycket allvarliga konsekvenser och stor fara. Tidigare användes i stället namnen klass 1, 2 och 3, men systemet med färger ska vara lättare att förstå.

Bra att känna till för den som är ny

För den som nyss har flyttat till Sverige är vädervarningarna särskilt nyttiga att förstå. Vädret kan nämligen påverka vardagen på ett konkret sätt: kraftig vind kan göra det farligt att vara ute, mycket snö kan stoppa tåg och bussar, halka kan göra vägarna hala, och höga vattennivåer kan leda till översvämning. När SMHI varnar är det klokt att planera om, åka extra försiktigt eller stanna hemma om man kan. Att då veta skillnaden mellan en gul och en röd varning kan göra vardagen både tryggare och enklare. Vädret går inte att styra, men med en bra prognos kan man åtminstone vara förberedd.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
samtalsämne	något som många pratar om
prognos	en gissning om hur vädret blir i framtiden
förvaltningsmyndighet	en myndighet som sköter en uppgift åt staten
statlig	som hör till staten, inte till ett privat företag
departement	en del av regeringen som ansvarar för ett område
allmänheten	vanliga människor i samhället
föregångare	det som fanns före, innan något nytt kom
utfärda	ge ut eller skicka ut, t.ex. en prognos
konsekvens	en följd; det som händer på grund av något
nivå	hur högt eller lågt något är på en skala
halka	när marken är blank och hal, så att man lätt ramlar
översvämning	när vatten stiger och täcker mark som annars är torr
förberedd	klar och redo för något som ska hända

Läsförståelsefrågor

1. Vad är SMHI för slags organisation?
 1. Ett privat företag som säljer väderappar.
 2. En statlig myndighet som arbetar med väder, vatten och klimat.
 3. En förening av personer som är intresserade av väder.
2. Vilka tre områden handlar SMHI:s uppdrag om?
 1. Skola, vård och omsorg.
 2. Väder, vatten och klimat.
 3. Vägar, tåg och flyg.
3. Vad betyder det att varningarna är “konsekvensbaserade”?
 1. Att de beskriver hur stora följderna kan bli för samhället.
 2. Att de bara handlar om hur mycket det regnar.
 3. Att de bara gäller på sommaren.
4. Vad betyder ordet “utfärdades” i texten om den första prognosen 1880?
 1. Att prognosen togs bort.
 2. Att prognosen gavs ut eller skickades ut.
 3. Att prognosen blev fel.
5. Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
 1. Namnet SMHI har använts sedan den 1 juli 1945.
 2. Huvudkontoret ligger i Norrköping.
 3. SMHI är en del av ett privat företag.
6. Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
 1. Den första dagliga väderprognosen i Sverige kom 1880.
 2. En röd varning är den högsta och farligaste nivån.
 3. SMHI är den mest använda väderkällan i Sverige.
7. Förklara med egna ord skillnaden mellan en gul, en orange och en röd varning.
8. Texten skriver “på 1870-talet” om när föregångaren grundades, i stället för ett exakt årtal. Varför gör texten så, tror du?
9. Varför kan vädervarningarna vara extra viktiga just för en person som är ny i Sverige? Svara med stöd i texten.
10. Texten säger att grundidén bakom prognoser har varit densamma sedan 1880, fast tekniken blivit bättre. Vad är den idén, med dina egna ord?
11. Varför tror du att SMHI bytte från namnen “klass 1, 2 och 3” till färgerna gul, orange och röd?

12. Texten säger att det finns även andra vädertjänster, men nämner ingen som "bäst". Varför är det klokt att skriva så, tror du?

Diskussionsfrågor

- Hur fick man reda på vädret där du kommer ifrån? Fanns det en myndighet, app eller tv-kanal som man litade på?
- Texten beskriver tre varningsnivåer med färger. Tycker du att färger är ett bra sätt att visa fara? Var annars använder man färgerna gul, orange och röd?
- Vädret kan påverka vardagen mycket. Har du varit med om väder som ändrade dina planer eller till och med var farligt? Berätta.
- Det är gratis att använda SMHI:s app och webbplats. Varför tror du att staten väljer att ge ut väderinformation gratis till alla?
- **Skriv (6–8 meningar):** Skriv en kort text om vädret och årstiderna där du kommer ifrån. Hur skiljer sig vädret från Sverige? Vad var du van vid, och vad har varit nytt eller ovanligt för dig här?